

OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI SOHASINI TARTIBGA SOLUVCHI HUQUQIY HUJJATLAR VA XALQARO ME'YORLAR

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

San'atshunoslik kafedrası o'qituvchisi

Ochilov Abbosxon

Ijtimoiy fanlar fakulteti

Texnologik ta'lim yo'nalishi

1-kurs 1-24-guruh talabasi

Shodiyeva O'g'iloy Baxtishod qizi

Annotatsiya: Maqolada O'zbekiston Respublikasida ommaviy axborot vositalari faoliyatini tartibga soluvchi Prezident farmonlari va qarorlari, shuningdek, Birlashgan Millatlar Tashkiloti, YUNESKO va IFLA kabi xalqaro tashkilotlarning ushbu sohadagi yondashuvlari yoritilgan. Matbuot erkinligi, axborotga kirish huquqi, jurnalistlar xavfsizligi va axborot savodxonligi kabi dolzarb masalalar tahlil qilingan. Mazkur maqola OAV faoliyatining huquqiy asoslarini va xalqaro standartlarga mos rivojlanish yo'nalishlarini o'rganishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Prezident farmoni, qaror, BMT, YUNESKO, IFLA, matbuot erkinligi, jurnalistlar, axborotga kirish, so'z erkinligi, deklaratsiya, qonun axborot savodxonligi, axborot, erkinlik, faoliyat, himoya, tashkilot, huquqiy hujjat, normativ, demokratik jamiyat, mexanizm, tashabbus, pluralizm, mustaqillik, internet.

Abstract: The article covers the presidential decrees and resolutions regulating the activities of the mass media in the Republic of Uzbekistan, as well as the approaches of international organizations such as the United Nations, UNESCO and IFLA in this area. Current issues such as freedom of the press, the right to access information, the safety of journalists and information literacy are analyzed. This article aims to study the legal framework of the media and the directions of development in accordance with international standards.

Keywords: Presidential decree, resolution, UN, UNESCO, IFLA, freedom of the press, journalists, access to information, freedom of speech, declaration, law information literacy, information, freedom, activity, protection, organization, legal document, normative, democratic society, mechanism, initiative, pluralism, independence, internet.

Аннотация: В статье рассматриваются указы и постановления Президента, регулирующие деятельность средств массовой информации в Республике Узбекистан, а также подходы международных организаций, таких как ООН, ЮНЕСКО и ИФЛА в этой сфере. Анализируются такие актуальные вопросы, как свобода прессы, право на доступ к информации, безопасность

журналистов и информационная грамотность. Целью данной статьи является исследование правовых основ деятельности СМИ и направлений их развития в соответствии с международными стандартами.

Ключевые слова: Указ Президента, постановление, ООН, ЮНЕСКО, ИФЛА, свобода прессы, журналисты, доступ к информации, свобода слова, декларация, закон, информационная грамотность, информация, свобода, деятельность, защита, организация, правовой документ, нормативный, демократическое общество, механизм, инициатива, плюрализм, независимость, интернет.

Kirish

Ommaviy axborot vositalari (OAV) jamiyat hayotida muhim rol o'ynaydi. Ushbu sohani tartibga solish, uni erkin va mas'uliyatli faoliyat yuritishini ta'minlash maqsadida milliy va xalqaro darajada qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari

O'zbekistonda OAV faoliyatini tartibga soluvchi muhim hujjatlardan biri — 2019-yil 27-iyunda qabul qilingan PF–5761-sonli "O'zbekiston Respublikasida ommaviy axborot vositalari faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmon hisoblanadi. Ushbu farmon orqali jurnalistlarning huquqiy maqomi mustahkamlanib, ularning himoyasi bo'yicha zarur mexanizmlar belgilangan.

Shuningdek, Prezidentning 2021-yil 5-fevraldagi PQ–4996-sonli qarori bilan OAVni qo'llab-quvvatlash, davlat organlarining ochiqligini ta'minlash, jurnalistlar bilan tizimli ishlash bo'yicha aniq vazifalar belgilangan.

BMTning OAVga doir faoliyati

Birlashgan Millatlar Tashkiloti OAV erkinligi va xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. BMT Bosh Assambleyasining 1948-yilgi Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasining 19-moddasida har bir insonning fikr bildirish va axborot erkinligi huquqi belgilangan. Shuningdek, BMT tomonidan har yilie 3-may – Jahon matbuot erkinligi kuni sifatida nishonlanadi.

YUNESKO hujjatlari

YUNESKO tomonidan OAV sohasida qabul qilingan muhim hujjatlardan biri bu – 1991-yilgi Vindxuk deklaratsiyasi bo'lib, u jurnalistlar xavfsizligi, matbuot erkinligi va pluralistik axborot muhitini ta'minlashni nazarda tutadi. Shuningdek, YUNESKO tomonidan 2021-yilda "Axborot buzilishiga qarshi kurash" bo'yicha global yondashuv ishlab chiqilgan.

IFLA (Xalqaro kutubxonalar assotsiatsiyasi va institutlari federatsiyasi)

IFLA OAV bilan bevosita bog'liq bo'lmasa-da, axborotga bo'lgan erkin kirishni ta'minlash, axborot savodxonligini oshirish va so'z erkinligini ilgari surishda faol ishtirok etadi. 2015-yilda IFLA tomonidan qabul qilingan "Axborotga kirish erkinligi

bo'yicha deklaratsiya" ommaviy axborot vositalari va kutubxonalar faoliyatining ochiqqligi va oshkoraligini rag'batlantirishga qaratilgan.

Xulosa

Milliy va xalqaro huquqiy hujjatlar OAVning erkin, mas'uliyatli va xavfsiz faoliyat yuritishini ta'minlashga xizmat qiladi. O'zbekiston Prezidenti farmon va qarorlari, BMT, YUNESKO va IFLA tomonidan ishlab chiqilgan normativlar OAVning demokratik jamiyatdagi o'rnini mustahkamlashga qaratilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 27-iyundagi PF-5761-son Farmoni – "O'zbekiston Respublikasida ommaviy axborot vositalari faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 5-fevraldagi PQ-4996-son Qarori – "Davlat hokimiyati organlari ochiqqligini ta'minlash va ommaviy axborot vositalarini qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".
3. Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi, 1948-yil, BMT Bosh Assambleyasi, 19-modda.
4. YUNESKO Vindxuk deklaratsiyasi, 1991-yil – "Matbuot erkinligi, pluralizm va mustaqillik to'g'risida deklaratsiya".
5. YUNESKO – "Internet va axborot buzilishiga qarshi global yondashuv", 2021-yilgi tashabbuslar.
6. IFLA – "Axborotga kirish erkinligi bo'yicha deklaratsiya", 2015-yil.
7. O'zbekiston Respublikasining "Ommaviy axborot vositalari to'g'risida"gi Qonuni, 1997-yil 26-dekabr, yangi tahrirda.